

Sprawozdanie z działalności Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych za okres listopad 1997 - listopad 2000 r.

W dniu 18.09.1997 roku w auli Politechniki Warszawskiej odbyło się pierwsze plenarne posiedzenie Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych powołanej w marcu 1997 roku podczas obrad ogólnopolskiej konferencji w Kielcach (17-19.03.1997 roku).

Na posiedzeniu w dniu 18. 09. 1997 roku wybrano Radę Wykonawczą i oraz uchwalono Regulamin Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych, zgodnie z którym zobowiązano Radę do przedstawiania sformułowanych w Regulaminie celów i zadań przedstawicielom ministerstw, którym podlegają biblioteki szkół wyższych oraz innych instytucji i organizacji zajmujących się problemami nauki i książki (Rada Główna Szkolnictwa Wyższego, Fundacja na Rzecz Nauki, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Komitet Badań Naukowych, Polska Izba Książki).

W okresie sprawozdawczym Rada Wykonawcza odbyła 32 posiedzenia, w trakcie których zarówno opracowywano materiały niezbędne dla prezentacji stanowiska Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w wielu ważnych dla funkcjonowania bibliotek sprawach, jak również w roboczym trybie omawiano problematykę planowanych spotkań z przedstawicielami wielu instytucji i organizacji.

Za pierwszoplanowe Rada Wykonawcza uznała złożenie wizyty podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej prof. dr hab. Jerzemu Zdradzie oraz panu Stanisławowi Madejowi - zastępcy dyrektora Departamentu Nauki Szkolnictwa Wyższego w tymże Ministerstwie. Rezultatem tych spotkań była narada dyrektorów bibliotek szkół wyższych jaka miała miejsce w Politechnice Poznańskiej w dniu 18.03.1998 roku. W naradzie tej wzięli udział: prof. dr hab. Jerzy Zdrada, mgr Stanisław Madej i rektor Politechniki Poznańskiej prof. dr hab. inż. Eugeniusz Mitkowski. Podczas tej narady poruszono następujące problemy: a) konieczność uproszczenia procedur związanych z realizacją przez biblioteki Ustawy o zamówieniach publicznych, b) możliwość zaistnienia zagrożeń wynikających z nowego trybu rozdziału środków finansowych przeznaczonych na import czasopism (KBN przeznaczył środki na ten cel w ramach działalności statutowej a nie bibliotekom głównym jak dotychczas). Ponadto, podczas spotkania postulowano konsultacje ze środowiskiem bibliotekarskim nad projektem zmian do "Ustawy o szkolnictwie wyższym" oraz zwrócono uwagę na konieczność zmian przepisów wykonawczych do "Ustawy o egzemplarzu obowiązkowym" m.in. w kierunku zmniejszenia liczby bibliotek zobowiązanych do gromadzenia egzemplarza obowiązkowego oraz skrócenia ustawowego okresu przechowywania materiałów bibliotecznych. Poruszono także problem braku środków finansowych na zakup i utrzymanie komputerowych systemów bibliotecznych.

Władze resortu edukacji narodowej zapewniły, że rozważą postulaty dyrektorów bibliotek i prześlą je do właściwych organów administracji państwowej. W wielu sprawach podzielono obawy i wnioski dyskutantów. Zapowiedziane zostało pismo informujące o przewidywanych środkach na import czasopism w roku 1999 a także zebrani zostali poinformowani o przygotowanych rozporządzeniach wykonawczych do "Ustawy o egzemplarzu obowiązkowym" wychodzące naprzeciwko postulatam dyrektorów, których zapewniono także o tym, iż projekt "Ustawy o szkolnictwie wyższym" zostanie przesłany do dyskusji po opracowaniu przez powołany do tego celu zespół.

W dniu 15 kwietnia 1998 roku członkowie Rady Wykonawczej złożyli wizytę prof. dr hab. Andrzejowi Pelczarowi - przewodniczącemu Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. W rezultacie bardzo rzeczowego i roboczego spotkania prof. Andrzej Pelczar poinformował, że przedstawi Prezydium Rady propozycję stałego uczestnictwa w plenarnych posiedzeniach Rady przewodniczącego Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych. Prezydium Rady zaaprobowało tę propozycję. Profesor A. Pelczar zapewnił także, iż wszelkie akty prawne dotyczące bibliotek szkół wyższych będą zgłaszane Radzie Wykonawczej do konsultacji i

zaopiniowania i zaproponował żeby za pośrednictwem Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich Rada Wykonawcza będzie mogła zgłaszać wszelkie sprawy dotyczące funkcjonowania bibliotek szkół wyższych. Przewodniczący Rady Wykonawczej uczestniczył w posiedzeniach plenarnych Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

Kolejne spotkanie miało miejsce w dniu 9 czerwca 1998 roku albowiem w tym dniu członkowie Rady Wykonawczej złożyli wizytę u prof. dr hab. Aleksandra Koja rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego i ówczesnego przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. W efekcie tego spotkania ustalono, że prof. A. Koj przedstawi Prezydium KRASP propozycję afiliowania Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w formie komisji problemowej KRASP o nazwie "Komisja ds. Bibliotek i Informacji Naukowej". W związku ze zmianą Prezydium KRASP sprawa ta nie została sfinalizowana.

W październiku 1998 roku odbyło się spotkanie Rady Wykonawczej z dr inż. Krzysztofem Gąsiorowskim - dyrektorem Departamentu Polityki Naukowej KBN oraz z panią mgr Teresą Bader - zastępcą dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego MEN. W spotkaniach tych poruszono sprawy dotyczące finansowania działalności bibliotek, utrzymania dotacji na działalność ogólnotechniczną, konsekwencje związane ze zmianą trybu dofinansowania importu czasopism. Podczas następnych kilku spotkań z dr inż. K. Gąsiorowskim w roku 1999 poruszono sprawę powołania w Komitecie Badań Naukowych zespołu opiniodawczo - konsultacyjnego, który zająłby się formułowaniem zasad polityki finansowej KBN wobec bibliotek szkół wyższych, ale wobec rozbieżności jakie pojawiły się między KBN a Radą Wykonawczą w tej sprawie zespół taki nie został powołany.

16 listopada 1998 roku to data pierwszego w rok po wyborze Rady Wykonawczej, zgodnego z Regulaminem Konferencji zebrania sprawozdawczego jakie odbyło się w gmachu Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podczas obrad przewodniczący Rady przedstawił sprawozdanie z rocznej działalności a następnie miała miejsce dyskusja, która wytyczyła plany dalszej działalności Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych. W naradzie tej wzięli udział zaproszeni goście: prof. dr hab. Aleksander Koj oraz przedstawiciel MEN mgr Stanisław Madej.

W rok później, w dniu 16.12.1999 roku w Bibliotece Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyło kolejne zebranie sprawozdawcze Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych, na którym relację z rocznej działalności Rady Wykonawczej przedstawiła jej wiceprzewodnicząca, dyrektor Biblioteki Politechniki Warszawskiej, mgr Elżbieta Dudzińska.

W roku 1999 i 2000 odbyło się kilka spotkań Rady Wykonawczej z przedstawicielami Polskiej Izby Książki dotyczące utrzymania stawki "0" przy podatku VAT na książki i czasopisma, propozycji zmian w "Ustawie o zamówieniach publicznych" oraz zmian w ustawie o prawie autorskim w związku z działalnością firmy KOPIPOL i zdecydowanym sprzeciwem środowiska bibliotekarskiego wobec bezprawnych działań tego stowarzyszenia. Ponadto Rada Wykonawcza proponowała zmiany w projektach rozporządzenia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego o ewidencji zbiorów bibliotecznych.

Problemy funkcjonowania bibliotek szkół wyższych (finansowanie bibliotek, tryb dofinansowania importu czasopism i dofinansowania konsorcjów bibliotek w zakresie dostępu do baz danych czasopism w wersji elektronicznej, dofinansowania prac nad konserwacją zbiorów, roli biblioteki głównej w szkole wyższej, powołania bibliotecznego zespołu opiniodawczo - konsultacyjnego w KBN) były przedmiotem kolejnych spotkań Rady Wykonawczej z przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych prof. dr hab. Andrzejem Wiszniewskim (listopad 1999 roku) oraz z nowym przewodniczącym Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich prof. dr hab. Jerzym Woźnickim.

W dniu 26 czerwca 2000 roku w wyniku starań Rady Wykonawczej miało miejsce w Komitecie Badań Naukowych spotkanie z udziałem minister Małgorzaty Kozłowskiej i dr inż. Krzysztofa Gąsiorowskiego. W spotkaniu tym wzięli udział prorektorzy ds. nauki niektórych

uczelnia, prof. dr hab. Jerzy Zdrada podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przedstawiciel bibliotek publicznych w osobie dyrektora Książnicy Toruńskiej, dyrektor biblioteki Polskiej Akademii Nauk, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Informatyki oraz zastępca dyrektora Biblioteki im. Ossolińskich. Tematem spotkania były problemy związane z dofinansowaniem przez KBN dostępu do baz danych elektronicznych czasopism naukowych oraz projekt zakupu tych baz i posadowienia ich na serwerach w Polsce. W porządku obrad umieszczony był także punkt o dofinansowaniu konserwacji zbiorów, ale minister M. Kozłowska poinformowała zebranych, że problem ten będzie przedmiotem odrębnej narady. Biorący udział w spotkaniu prorektorzy oraz członkowie Rady Wykonawczej byli zgodni w formułowaniu postulatu dofinansowania przez KBN dostępu do elektronicznych baz danych, natomiast poddano krytyce zamiar zakupu tych danych przez stronę polską. Członkowie Rady Wykonawczej po raz kolejny wystąpili z postulatem powołania zespołu opiniotwórczo-konsultacyjnego przy KBN, ale propozycja ta ani nie została przyjęta, ani jednoznacznie odrzucona przez min. Małgorzatę Kozłowską. W odniesieniu do elektronicznych baz danych minister M. Kozłowska zwróciła się do członków Rady Wykonawczej z prośbą o opracowanie analizy ofert na dostęp do czasopism elektronicznych LINK - Springer, Academic Press, EIFL Direct i Elsevier. Analizy te zostały opracowane według następujących kryteriów: tematyka bazy (dziedziny), liczba tytułów czasopism elektronicznych, miejsce posadowienia, liczba bibliotek zgłoszonych do konsorcjum, możliwość rezygnacji z tytułów wersji drukowanej, koszty dostępu do bazy, narzędzia przeszukiwania oraz format przekazywania danych.

W dniu 18 września 2000 roku odbyło się spotkanie Rady Wykonawczej z wiceprzewodniczącym Komitetu Badań Naukowych prof. dr hab. Krzysztofem Kurzydłowskim, z którym omawiano raz jeszcze kwestie finansowania bibliotek, finansowania baz danych, konserwacji zbiorów, powołania zespołu opiniotwórczo-konsultacyjnego, finansowania zakupu sprzętu komputerowego i rozwoju istniejących w bibliotekach systemów komputerowych.

W tym dniu kontynuowano również rozmowy z prezesem Polskiej Izby Książki panem Andrzejem Chrzanowskim, który przedstawił projekt deklaracji Rady Polskiej Izby Książki i Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych. W dokumencie tym Polska Izba Książki proponuje organizowanie raz w roku wspólnych spotkań informacyjno - konsultacyjnych w celu omówienia stan spraw w zakresie reprografii, a także proponuje się inspirować i organizować przedsięwzięcia w formie seminariów poświęcone aktualizacji wiedzy na temat Ustawy o prawie autorskim i przepisach wykonawczych. Polska Izba Książki proponuje także współpracę z Konferencją Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych w obszarze nawiązywania roboczych kontaktów ze stowarzyszeniami reprezentującymi środowiska twórcze.

Rada Wykonawcza przesłała również na ręce posła dr Andrzeja Smirnowa zastępcy przewodniczącego Sejmowej Komisji Nauki pismo, w którym zwrócono uwagę, że biblioteki naukowe stoją przed nowymi zdaniami w kontekście przygotowań przystąpienia Polski do Unii Europejskiej a ich rola jako warsztatu naukowo edukacyjnego jest i będzie oczywista, ale pod warunkiem, że zostanie w nich kontynuowany rozpoczęty już proces modernizacji usług informacyjnych (odpowiednia baza lokalowa, wyposażenie w nowoczesne narzędzia pracy i sprzęt, właściwe warunki przechowywania zbiorów) co spowoduje przekształcanie się tradycyjnych bibliotek w nowoczesne ośrodki informacji naukowej. Proces ten wymaga zarówno nakładów finansowych, jak i zapewnienia ze strony odpowiednich instytucji państwowych takich rozwiązań, które usuną istniejące już lub przewidywane zagrożenia. W piśmie do posła Andrzeja Smirnowa zwrócono uwagę na następujące zagrożenia:

- tendencja do zniesienia stawki "O" podatku VAT na książki i czasopisma co jest sprzeczne z dążeniem do kreowania społeczeństwa edukacyjnego,
- brak jednolitej polityki finansowania bibliotek naukowych ze strony Komitetu Badań Naukowych,

- niepokój środowiska bibliotekarskiego budzi nowy tryb rozdziału w KBN środków finansowych na import czasopism, który jakkolwiek jest zgodny z zasadą samorządności uczelni, ale doświadczenie już uczy, że wysokość przyznawanych środków na import do działalności statutowej nie zapewnia w wielu uczelniach wzrastających potrzeb środowiska akademickiego w zakresie importu czasopism, współpracy z zagranicą lub komputeryzacji. W konsekwencji może powstać sytuacja, w której znacznie zmniejszy się liczba prenumerowanych w kraju czasopism, tym bardziej, że nowy tryb rozdziału środków nie zapewnia żadnej koordynacji prenumeraty a zatem mimo pozornych oszczędności może doprowadzić do rozproszenia środków,
- w związku z powyższym wydaje się konieczne aby w projekcie "Prawa o szkolnictwie wyższym" czyli znowelizowanej dotychczasowej Ustawie prawne umocowanie bibliotek szkół wyższych w strukturze uczelni.

Osobnym problemem, któremu poświęcono wiele miejsca w piśmie do p. A. Smirnowa jest konieczność stosowania (zgodnie z "Ustawą o zamówieniach publicznych") przetargów przy zamówieniach czasopism zagranicznych. Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych wielokrotnie zwracała się z wnioskiem do odpowiednich urzędów o wycofanie obowiązku stosowania tej Ustawy w odniesieniu do prenumeraty czasopism zagranicznych formułując wiele rzeczowych argumentów przemawiających przeciwko jej realizowaniu.

Bardzo istotną rolę w bieżącym funkcjonowaniu Rady Wykonawczej i Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych spełniała możliwość wymiany informacji i doświadczeń między dyrektorami bibliotek oraz bieżącego informowania dyrektorów o pracach Rady założona z dniem 12 grudnia 1998 roku na serwerze Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego lista dyskusyjna. Ta drogą przekazywane były wszystkie informacje o wystąpieniach i działalności Rady Wykonawczej a z licznych problemów lub zapytań dotyczących działalności bibliotek należy wymienić:

- kwestie włączania do zbiorów książek zakupionych z grantów,
- problemu opłacania prac nad bibliografią publikacji pracowników uczelni, - kwestii opisu bibliograficznego dokumentów elektronicznych,
- zasad udostępniania prac niepublikowanych w świetle ustawy o prawie autorskim,
- regulaminu Rady Bibliotecznej,
- rozliczania w formie obiegówki pracowników naukowych, - podległości organizacyjnej bibliotek w uczelniach
- dodatków za pracę dwuzmianową,
- trybu wypowiedzeń pracy w związku z likwidacją dodatków emerytalnych.

Lista dyskusyjna umożliwiała także umieszczanie na niej informacji o ofertach firmy Springer/Swets, Academic Press, Kluwer, EBSCO, Elsevier a także szybką wymianę informacji dotyczących organizowania konsorcjów bibliotek zainteresowanych dostępem do elektronicznych baz danych.

Należy również zwrócić uwagę, iż członkowie Rady Wykonawczej zamieszczali artykuły i komunikaty w "Forum Akademickim" i "Bibliotekarzu" upowszechniając w środowisku bibliotekarskim kierunki działalności Rady.

W okresie sprawozdawczym Rada Wykonawcza koncentrowała swoje wysiłki na zaprezentowaniu organom administracji państwowej i innym instytucjom związanym z nauką i szkolnictwem wyższym zasadniczych problemów dotyczących teraźniejszości i przyszłości materialnych i prawnych podstaw funkcjonowania bibliotek szkół wyższych wynikających z jakościowo nowej roli polegającej na widocznym od kilku lat procesie przekształcania się ich z instytucji gromadzących i udostępniających informacje w aktywnego uczestnika przetwarzania informacji i pośrednika w udostępnianiu informacji naukowej dla swoich macierzystych środowisk akademickich. Należy przyznać iż Radzie Wykonawczej nie udało się powstrzymać niektórych niekorzystnych zjawisk w życiu bibliotek szkół wyższych jak na przykład doprowadzić do

nowelizacji "Ustawy o zamówieniach publicznych" czy też nakłonięcia władz Komitetu Badań Naukowych do wycofania się z decyzji rozdziału środków finansowych na import czasopism do działalności statutowej wydziałów szkół wyższych, ale nie mniej jednak pozytywnym wynikiem starań Rady było przekonanie władz Komitetu Badań Naukowych aby dotacja ta nie była bezpośrednio włączona do dotacji na działalność statutową wydziałów, ale aby ostateczną decyzję podejmował rektor. Rada Wykonawcza - jak się wydaje - wprowadziła do świadomości wielu decydentów na szczeblu administracji rządowej (MEN, KBN) faktu istnienia Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych jako organizacji reprezentującej interesy określonego środowiska bibliotekarskiego, z którym konsultowane są już w tej chwili wszystkie ważne akty prawne lub przynajmniej informowanie o podejmowanych decyzjach a uczestnictwo przewodniczącego Rady Wykonawczej w plenarnych posiedzeniach Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego oraz przesyłane regularnie wszystkie materiały związane z bardzo szeroką problematyką prawną i organizacyjną funkcjonowania szkół wyższych umożliwił wgląd w aktualne procesy oraz kierunki i tendencje polityki wobec środowisk akademickich w Polsce.